

Uključi me u život

Siromaštvo i socijalna isključenost dece II

Objavlivanje publikacije pomogao je Pokrajinski sekretarijat za informacije

Kada je kasno?

FOTO: Kristina Demeter Filipčev

Mnogo je onih koji žive ruševine i delove života.

Oni su deca.

Možda i ne znaju da postoji drugačiji život. Drugačiji život je samo da imaju šta da jedu, da idu u školu, da ne prose, da ih ne prodaju, da se ne bore za kontejnere u kojima možda ima hrane, da ih ne siluje njihov otac.

U ovom dodatku o siromašnoj i socijalno isključenoj deci pišemo priču i o njima kojima nije dato pravo da žive život dostojan čoveka - deteta.

Oni se ne žale, ne urlaju, prihvataju situaciju takvom kakva je. Niko im nije ob-

jasnio da sudbina ne mora da bude takva, da bi trebala da bude drugačija.

Neki ih vide i čuju, ali pojedinac, ako ostaje sam, malo toga može da učini.

To je shvatio i jedan svetski fotograf i zato je izvršio samoubistvo.

Radi se o fotografu koji je 1994. godine u Sudanu snimio užasnu fotografiju za koju je kasnije dobio Pulicerovu nagradu.

Na fotografiji se nalazi do smrti izgladnelo dete, staro oko tri godine i lešinar, koji stoji iza njega i čeka da njegov plen, buduća hrana, umre od gladi.

Fotograf je uz zastrašujuću fotografiju napisao ovu poruku: „Dragi Bože, obeća-

vam da nikad neću bacati svoju hranu, bez obzira na to kako lošeg ukusa bila ili koliko sit budem bio. Molim se Bogu da sačuva ovog malog dečaka, vodi ga i sačuva od bede. Molim se da budemo osetljiviji na svet oko nas i da ne budemo zaslepljeni našom sebičnom prirodom i interesima. Nadam se da će nam ova slika biti podsetnik koliko smo srećni i da nikad nećemo uzimati stvari olako“.

Fotograf je otišao. Slika deteta i lešinara je ostala. (Nećemo je objaviti.) Ostali smo i mi. Nepokretni. Neko u Bečeju. Neko u Sudanu.

Kristina Demeter Filipčev

Ko su siromašna deca?

Posledice siromaštva (naročito ekstremnog siromaštva u ranom detinjstvu koje podrazumeva nehranjenost, izloženost bolestima, odsustvo roditeljske pažnje, nedostatak institucionalnog obrazovanja) i socijalne isključenosti (neodgovarajuće okruženje koje ih ne može zaštititi od nasilja, zloupotrebe, eksploatacije i nemanje pristupa osnovnim dobrima i uslugama što ugrožava sposobnost da u potpunosti budu deo društvenih procesa) najteže pogađaju decu i imaju uticaj na kasniji fizički, psihički i emocionalni razvoj.

Da bi se raskinuo međugeneracijski lanac siromaštva i socijalne isključenosti na prvo mesto liste prioriteta moraju da se stave deca, preporuka je kancelarije UNICEF-a u Beogradu.

Prema UNICEF-ovom istraživanju, među siromašnom decom natprosečno su ugrožena deca školskog uzrasta, iz velikih porodica, deca koja žive u ruralnim sredinama. Svi podaci ukazuju na to da je siromaštvo povezano sa obrazovanjem. Svega jedan posto dece živi ispod linije siromaštva u domaćinstvima u kojima bar jedan odrasli član ima srednje ili visoko obrazovanje.

Za siromašne porodice sa decom, kao i za ostale, najznačajniji izvor prihoda je zaposlenost. Međutim, relativno posmatrano, udeo prihoda od zaposlenja kod najsiromašnijih manji je nego kod drugih slojeva stanovništva, veći značaj od proseka imaju prihodi od penzija, a pogotovo

od poljoprivrede, poklona i od socijalne zaštite.

Što se tiče nematerijalnih pokazatelja siromaštva, podaci ukazuju na to da deca

odustaju od osnovnog obrazovanja, a manje od dve trećine pohađa srednju školu. Rano se preuzimaju i uloge odraslih. Deca koja rade brojnija su među najsiro-

Svako ima pravo na pristojnu porodicu

iz siromašnih porodica žive u domaćinstvima koja su u proseku udaljenija od škola, domova zdravlja, bolnica, kulturnih institucija, sportskih terena...

Po pitanju uslova stanovanja, siromašnija deca žive u manjem prostoru, u starijim kućama sa neodgovarajućom komunalnom infrastrukturom.

Siromašna deca ređe pohađaju predškolske ustanove, u većem procentu nisu obuhvaćena obaveznim osnovnim obrazovanjem.

Najsiromašnija deca više boluju od hroničnih bolesti. Ako je moguće, a jeste, još je lošija situacija što se tiče posebno ugrožene grupe dece (Romi, deca sa smetnjama u razvoju, deca bez roditeljskog staranja, deca žrtve zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja i nasilja).

Rezultati MICS3 (treći krug anketnog istraživanja višestrukih pokazatelja stanja i položaja dece i žena u Srbiji) ocrtavaju zaostajanje u rastu dece prisutnije je među 20 posto najsiromašnijih nego u opštoj populaciji, svega 9 posto dece pohađa predškolske institucije, deca češće

mašnijima, pre 18. godine udaje se čak 19 posto devojčica. Udeo dece koja se rađaju sa malom telesnom masom je značajno veći nego u opštoj populaciji. Korelacija nepovoljnih indikatora sa niskim nivoom obrazovanja roditelja jasno je uočljiva.

(UNICEF, Stanje dece u Srbiji 2006)

Borba za hranu

Siromaštvo i glad nije samo reč. Deca i odrasli gladuju i u Bečeju i snalaze se kako znaju. Druga deca i odrasli svakodnevno bacaju hranu.

Postoji jedna „igra“ koja se „igra“ u Bečeju: okupe se ljudi, i deca i odrasli, koji žive uglavnom od prosjačenja, okupi se i nekoliko pasa lutilica i organizuje se borba pasa.

Onaj čiji pas pobedi - „dobija“ kontejner da u njemu pronađe hranu.

M.S.

Nevidljivi

Jedna vrsta društvenog isključenja dece je neprijavlivanje njihovog rođenja. Ta deca su nevidljiva, za državu i za društvo jednostavno ne postoje. Pošto nemaju zakonski identitet, nemaju ni mogućnost korišćenja prava veza-nih za zaštitu i negu, niti pravo na pomoć od države i javnih službi. Najviše nevidljive dece ima među domicilnom romskom populacijom i među onim Romima koji su izbegli sa Kosova, jer veliki broj tih ljudi nema nijedan zvanični dokument za identifikaciju, pa onda nemaju ni njihova deca. To što deca nisu prijavljena ukazuje na veliki broj nedostataka u samom sistemu države, jer prijavljivanje ne bi trebalo da zavisi od roditelja i njihovih sposobnosti i mogućnosti.

(U tekstu su korišćeni podaci iz istraživanja UNICEF-a, kancelarija u Srbiji)

Specijalni dodatak Bečejskog mozaika „Uključi me u život II“;

Dodatak uredila: Kristina Demeter Filipčev; Izdavač: Mozaik d.o.o. Bečej; Štampa: Proleter a.d. Bečej.

Koliko košta dete?

U opštinskom sudu u Alibunaru 2007. godine tužilac K.R. iz Njujorka preko advokata iz Alibunara pokrenuo je privatnu tužbu protiv Š.M. (posrednik) iz Alibunara, P.S. iz Bečeja i P.G. iz Bečeja radi povraćaja nešto više od 9 hiljada dolara. U tužbi se navodi da je sin tužioca 2007. godine stasao za ženidbu i tužilac je saznao da su tuženi P.S. i P.G. (roditelji) tražili mladoženju za svoju maloletnu ćerku, P.D. (1993. godište). Nakon uspostavljanja kontakta između tužioca i tuženih, prema romskim običajima otac mladoženje je tuženima isplatio iznos od 9.070 američkih dolara. Prodata maloletnica je prešla da živi u Alibunaru kod tuženog Š.M., ali su nakon izvesnog vremena roditelji vratili kući u Bečej svoju ćerku, a novac nisu. Zato tužilac traži nazad 9.070 dolara.

Na glavnoj raspravi u sudu isplivalo su pojedinosti o ovom slučaju. Tako je Š.M., kome je tužilac K.R. iz Njujorka zet od sestre, ispričao da su prodata devojka i sin tužioca živeli kod njega u Alibunaru, jedno vreme i otac mladoženje je bio tamo, ali se potom vratio u Ameriku da sređuje papire. Po kazivanju Š.M. na glavnoj raspravi u sudu, od trenutka kada je svekar otišao u Ameriku počeli su problemi, jer se mlada zatvarala u sobu, nije htela da prihvati svog supruga, kao ni ukućane, te je pozvan njen otac koji je navodno pripremio svojoj ćerki da pazi na ponašanje. „Ponašanje“ mlade se po rečima Š.M. nije popravilo, a i otac devojčice-mlade je prijavio policiji da se devojka maltretira. Policija međutim nije učinila ništa, jer, kako je posvedočio Š.M., inspektor je video da devojka nije maltretirana. Posle ovih događaja devojka je vraćena svojoj kući u Bečej. Mladoženja se vratio u Njujork. Brak je bio završen, a 9.070 dolara, koliko je plaćeno za maloletnu devojku, nije vraćen.

S druge strane P.S., otac devojke, je na sudu tvrdio da mu je ćerka sama pristala da se uda, jer je mislila da će bolje živeti u novoj porodici. Po njegovim rečima 9.070 dolara je potrošeno na svadbu. Po svedočenju oca, kada je otišao u Alibunar da vidi svoju ćerku, ona je imala modrice po vratu, licu, na usnama. U međuvremenu mladoženja je trebalo da se vrati u Ameriku da završi školu i mlada je trebalo da ostane u Alibunaru kod Š.M., na šta je otac pristao, ali su ga posle nekoliko dana zvali da njegova ćerka ne zna da radi kućne poslove, itd., i neka dođe po nju. Po rečima oca, pomenutih 9.070 dolara dobijeni su za troškove svadbe, međutim, priznao je da je kod Roma običaj da mladina porodica dobije pare.

Osoba koja je u ovom slučaju predmet trgovine, maloletna P.D. je na sudu ispričala da joj je buduća svekrva rekla da će da živi mnogo bolje kod njih i ona je u to poverovala, te da je roditelji nisu terali da se uda, već je mislila da će im biti bolje i da će njen budući muž i svekar voditi i nju i njene roditelje u Ameriku.

P.D. je ispričala da je živela oko dva meseca u Alibunaru, da se nije slagala ni sa kim iz kuće. Ona je rekla sudiji da su je terali da čisti štalu, što ona nije znala i zato ju je Š.M. tukao metlom, a muž ju je tukao zato što nije znala da kuva. „Udarao me pesnicama po leđima, treskao o regal, nabio mi glavu u WC šolju“.

U aprilu 2008. godine ovaj sudski spor zbog vraćanja 9.070 dolara u zamenu za mladu još je trajao.

Nema podataka o tome da li je država pokrenula sudski postupak zbog trgovine decom.

Devojčica P.D. danas ima 15 godina, već je razvedena žena, od školske sprema ima dva razreda osnovne škole.

K.D.F.

Život jednog deteta

Đ.Ć. (12 godina) živi u Bečeju sa tatom (L.Ć.) i sestrom (S.Ć.), mama (R.Ć.) stanuje u Šajkašu.

Kuća u kojoj živi ima jednu sobu, kuhinju i špajz. On, tata i sestra spavaju u istoj sobi, sestra sama na svom krevetu, Đ.Ć. sa tatom.

U školi „Bratstvo“ (osnovna i srednja škola gde se obrazuju deca sa posebnim potrebama) pohađa prvi razred.

Priča o svom životu. „Dobar sam učenik u školi, ali sam nekada i bezobrazan jer volim da se tučem. Knjige i sveske sam dobio od škole i Centra za socijalni rad. Ne primam socijalnu pomoć, samo sam školski pribor dobio. Tata dođe često uveče umoran i besan je na mene. Moj tata ne ide po kafanama ali se napije tamo gde radi. Tata radi kod zidara po ceo dan, sestra mi ima 14 godina i ne ide u školu. Sestra mi je išla do petog razreda u OŠ „Petefi Šandor“ i sada ništa ne radi,

sedi kod kuće. Kada mi treba para, tražim od tate, kada tata ne može da mi da odem pa ih nabavim u gradu (prosi; prim. nov.). Kada su subotom svadbe ispred zgrade opštine uhvatim buket što bacaju i dam nekoj ženi iz svatova i onda mi ona da 200-300 dinara. Skupljam i sitiš što bacaju kada izađu iz zgrade. Najbolje prođem kada ponese kišobran onda ga okrenem i svi bacaju u njega, tada skupim i najviše para. Kada nema svadbe onda idem kroz grad i tražim od prolaznika novac, nekada skupim i do 500 dinara na dan. Znaju me prodavci iz radnji u centru i daju mi često nešto da pojedem kod njih, sladoled, burek, kiflu... Svaki dan imam četiri časa u školi, kada se vratim kući, uradim domaći i odem da se igram. Pare najčešće tražim subotom i nedeljom, često idem vikendom po kafićima, tamo se može lepo zaraditi.“

M. Stanojev

Silovanje deteta

Opštinsko javno tužilaštvo u Bečeju je u julu 2007. godine podiglo optužnicu protiv M.M. (1962) zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično delo nasilje u porodici i krivično delo obljube zloupotrebom položaja u sticaju sa krivičnim delom rodo-skrnavljenja.

M.M. je optužen za nasilje u porodici zbog postojanja osnovane sumnje da je od februara 2007. godine u kući u kojoj stanuje više puta primenio silu i bezobzirnim ponašanjem ugrozio telesni integritet svoje maloletne ćerke. Dana 5. maja 2007. godine otac je plastičnim poklopcem za bure zadao više udarca ćerki nanevši joj lake telesne povrede. Devojčica je prijavila slučaj policiji, hospitalizovana je, i u bolnici u Novom Sadu u razgovoru sa psihologom ispričala da je nad njom njen tata izvršio i krivično delo

obljube. Naime, otac je optužen zbog krivičnog dela obljube u sticaju sa krivičnim delom rodo-skrnavljenja, jer se osnovano sumnja da je od juna 2006. godine do januara 2007. godine u više navrata zloupotrebom položaja i izvršio obljubu nad maloletnim detetom koja mu je poverena radi staranja i vaspitanja.

Sredinom marta 2008. godine sudsko veće Opštinskog suda Bečej prvostepenom nepravosnažnom presudom proglasilo je krivim M.M. On je osuđen na zbirnu kaznu zatvora u trajanju od 8 godina za krivična dela: nasilje u porodici, obljuba zloupotrebom položaja i rodo-skrnavljenje u odnosu na svoju ćerku, maloletnu M.N.

M.N. se od početka sudskog procesa nalazi u hraniteljskoj porodici.

K.D.F.

LOKALNI PLAN AKCIJE ZA DECU OPŠTINE BEČEJ

Beg iz kruga višegeneracijskog siromaštva

Lokalni plan akcije (LPA) za decu opštine Bečej za period od 2008. do 2012. godine je dokument čija je svrha da postavi i definiše pravce delovanja opštine Bečej u oblasti unapređenja položaja i poštovanja prava dece i mladih i uspostavi jasne kriterijume i mehanizme pomoću kojih se može pratiti ostvarivanje postavljenih ciljeva. U LPA je definisano 7 prioriteta: smanjenje siromaštva dece, kvalitetno obrazovanje i vaspitanje, bolje zdravlje dece, zaštita od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja, nasilja, zaštita dece sa posebnim potrebama, bez roditeljskog staranja, unapređenje informisanosti i kulturnog života dece.

Smanjenje siromaštva

Smanjenje siromaštva dece treba da bude prioritet jer siromaštvo ne podrazumeva samo trenutnu oskudicu već umanjuje šanse za normalan razvoj dece. To je često jedini način da se prekine začarani krug siromaštva i socijalne isključenosti u kojem žive čitave generacije.

U LPA je predviđeno smanjenje siromaštva porodica sa decom. U tom cilju su predviđene sledeće aktivnosti: izrada socijalne karte na teritoriji opštine Bečej (identifikacija siromašnih porodica sa decom); povećanje budžetskih izdvajanja za socijalnu zaštitu; otvaranje kancelarije za smanjenje siromaštva; kreiranje programa radnog uključivanja korisnika prava iz socijalne zaštite; kreiranje i vođenje edukativnog programa za porodice o ekonomskom upravljanju domaćinstvom. Nosioci aktivnosti treba da budu Opštinska uprava, Centar za socijalni rad, udruženja građana, LPA tim, a izvori finansiranja budžet opštine, budžet republike, pokrajinski sekretarijati, donatorska sredstva.

Cilj dečijeg plana akcije je i pomoć deci iz siromašnih porodica. To se planira postići kreiranjem i uvođenjem programa u osnovne škole koji će se baviti ekonomskim, socijalnim i zdravstvenim obrazovanjem (priprema za vođenje domaćinstva), otvaranjem dnevnih centara za dopunsku edukaciju dece iz siromašnih porodica (psihosocijalne, edukativne i kreativne radionice u biblioteci igračkaka, besplatni internet, programi neformalnog obrazovanja), osnivanjem fonda za stipendiranje talentovane dece iz siromašnih porodica, kao i fonda za stipendiranje dece romske nacionalnosti, neformalnim „usvajanjem“ siromašne dece, organizovanjem humanitarnih akcija solidarnosti (prikupljanje školskog pribora, igračkaka, obezbeđivanje prostora u gradu za postavljanje štanda sa suvenirima, ručnim radovima dece, orga-

nizovanje aukcija i humanitarnih koncerata), nabavkom školskog pribora za siromašnu decu, povećavanjem procenta participacije opštine za prevoz učenika srednjih škola i uvođenjem participacije za videnje karte.

Realizatori predviđenih aktivnosti treba da budu Opštinska uprava, Centar za socijalni rad, udruženja građana, LPA tim, a izvori finansiranja budžet opštine i republike, pokrajinski sekretarijati i donatorska sredstva.

Kvalitetno obrazovanje za svu decu

Jedan od ciljeva LPA je da svako dete, bez obzira na to da li je siromašno ili ne, bude obuhvaćeno obrazovanjem. Danas, nažalost, postoje kategorije dece koja ne pohađaju najpre predškolsku ustanovu, osnovnu školu, pa ni srednju (u najvećem broju slučajeva se radi o deci iz romskih porodica, o deci sa posebnim potrebama i o deci iz ekstremno siromašnih porodica). Kako bi svako dete imalo mogućnost da se obrazuje predviđeno je formiranje lokalnog tima za uključivanje romske dece u obrazovni sistem, uvođenje romskog asistenta u predškolske i školske ustanove, pokretanje inicijative za neformalno učenje romskog jezika u osnovnim školama, organizovanje edukacije za decu i roditelje, posebno romske i mađarske nacionalnosti o važnosti školovanja - prevencija napuštanja škole, ispitivanje uzroka velikog broja dece mađarske nacionalnosti u ŠOSO „Bratstvo“ i kreiranje akcija na osnovu rezultata, navodi se u LPA opštine Bečej.

Nosioci navedenih aktivnosti će biti Opštinska uprava, LPA tim, političke partije i udruženja građana, a planira se da novac obezbede budžet opštine, republike, pokrajinski sekretarijati i donatori.

U okviru LPA planira se i omogućavanje uslova za kvalitetno organizovanje slobodnog vremena i vannastavne aktivnosti dece. Predviđene su sledeće aktivnosti: pokretanje inicijative i stvaranje uslova za osnivanje „dečjeg centra“; iniciranje formiranja učeničkih zadruga, klubova, pokretnih igraonica, biblioteke igračkaka; organizovanje višejezičnih aktivnosti interesantnih za decu; uvođenje sekcije seksualnog vaspitanja u osnovne škole; uvođenje sekcije iz oblasti domaćinstva u školu „Bratstvo“; organizovanje vršnjačkih edukacija i promovisanje volonterizma; organizovanje obuka za pisanje projekata za nastavnike i učenike; organizovanje zimskih i letnjih kampova i pružanje pomoći organizacijama koje se ovim pitanjima bave; pružanje pomoći i podrške u planira-

nju i realizaciji aktivnosti koje iniciraju deca.

Nosioci aktivnosti treba da budu Opštinska uprava, LPA tim, profesori i nastavnici u školama, dački parlamenti i udruženja građana, a izvori finansiranja budžet opštine i republike, pokrajinski sekretarijati i donatorska sredstva.

Bolje zdravlje dece

Što se tiče zdravlja dece, u LPA je između ostalog predviđeno poboljšanje higijene dece. Predviđeno je veće angažovanje patronažne službe i usklađivanje rada sa policijom i Centrom za socijalni rad. Nosioci ovih aktivnosti treba da budu LPA tim, udruženja građana, Dom zdravlja, lokalna samouprava, a izvori finansiranja budžet opštine, pokrajinski sekretarijati, Ministarstvo zdravlja i donatorska sredstva.

Unapređenje položaja dece sa posebnim potrebama

Zarad unapređenja položaja dece sa posebnim potrebama predviđeno je da se obezbedi sveobuhvatna i kvalitetna zdravstvena zaštita i rehabilitacija te dece. Zato je potrebno uspostaviti mehanizam ranog registrovanja, centralnog prikupljanja, praćenja i objedinjavanja podataka o deci sa posebnim potrebama i organizovati edukacije za roditelje u cilju rehabilitacije i poboljšanja rehabilitacije dece sa teškoćama u razvoju. Nosioci aktivnosti treba da budu Opštinska uprava, Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, predškolske i obrazovne institucije i udruženja građana. Finansirska potpora se očekuje iz budžeta opštine, od stranih donatora, republičkih ministarstava i Izvršnog veća Vojvodine.

Pored navedenih, napredak se ne može zamisliti bez podizanja svesti u lokalnoj zajednici o deci sa posebnim potrebama, njihovim pravima, potrebama, potencijalima, niti bez stvaranja okruženja koje će omogućiti jednake mogućnosti za ovu decu i za njihovo ravnopravno učešće u lokalnoj zajednici. Za ostvarenje tog cilja predviđene su sledeće aktivnosti: uspostavljanje lokalnog tela koje će se baviti unapređenjem prava i položaja dece sa posebnim potrebama povezivanjem poedinaca i organizacija koje se bave unapređenjem prava i položaja dece sa teškoćama u razvoju; umrežavanje institucija (obrazovne ustanove, državne institucije i nevladine organizacije); formiranje baze podataka o ovim institucijama;

postavljanje kontakt podataka o institucijama na veb stranici opštine; informisanje i podizanje svesti građana i roditelja dece sa teškoćama u razvoju o potrebama i pravima ove dece; uključivanje dece u sve oblike života zajednice (obrazovanje, kultura, sport...); otvaranje dnevnih centara i uspostavljanje pružanja usluge kućne nege za decu sa teškim oblicima ometenosti; obezbeđivanje adekvatnog prostora za rad udruženja građana koja rade se decom sa posebnim potrebama; otvaranje biblioteke igračkaka za ovu decu, koja je locirana u užem ili širem centru grada, uklanjanje fizičkih prepreka u svim javnim ustanovama (sportski i kulturni objekti, zdravstvene i obrazovne ustanove, trotoari...) na teritoriji opštine Bečej; sprovođenje istraživanja o deci sa teškoćama u razvoju i zastupljenosti i obliku predrasuda građana opštine Bečej prema ovoj deci i organizovanje aktivnosti na smanjenju predrasuda; podrška preduzetnicima, deci sa teškoćama u razvoju i njihovim roditeljima u cilju zapošljavanja radno sposobne dece sa teškoćama u razvoju koja su završila školovanje.

Nosioci aktivnosti trebalo bi da budu LPA tim, opštinski ombudsman, Opštinska uprava, Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, predškolske i obrazovne institucije, nevladine organizacije, a izvori finansiranja budžet opštine, donatorska sredstva, republička ministarstva i Izvršno veće Vojvodine.

Predviđeno je i da se obezbedi kvalitetno obrazovanje svoj deci sa posebnim potrebama postepenim uvođenjem inkluzivnog obrazovanja i obrazovanjem i zapošljavanjem kadrova za rad sa ovom decom. Nosioci aktivnosti treba da budu LPA tim, opštinski ombudsman, Opštinska uprava, Dom zdravlja, Centar za socijalni rad, predškolske i obrazovne institucije i nevladine organizacije. Novac bi trebalo da obezbede: budžet opštine, strani donatori, ministarstva i Izvršno veće Vojvodine.

Zaštita prava dece bez roditeljskog staranja

Neophodno je stvoriti uslove da deca bez roditeljskog staranja žive u porodičnom okruženju. To se planira učiniti promocijom značaja smeštaja dece bez roditeljskog staranja u starateljskim i srodničkim porodicama, organizovanjem dodatnih edukacija za hranitelje i potencijalne hranitelje, osposobljavanjem i edukacijom porodica koje žele da budu u sistemu hraniteljstva za decu sa posebnim potrebama i poremećajima u ponašanju, posredovanjem kod poslodavaca za zaposlenje članova hraniteljskih porodica.

Kao nosioci aktivnosti predviđeni su Centar za socijalni rad, Opštinska uprava, LPA tim i udruženja građana, a izvori finansiranja treba da budu budžet opštine, donatori, Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku i Izvršno veće Vojvodine.

Predviđena je i integracija dece bez

roditeljskog staranja u lokalnu zajednicu i njihova priprema za samostalan život. Za ostvarivanje ovog cilja predviđene su sledeće aktivnosti: otvaranje savetovališta za decu bez roditeljskog staranja i organizovanje edukativnih radionica; uvođenje programa „Kuća na pola puta“ (kuća gde bi živela deca bez roditeljskog staranja i nakon 18. godine dok se ne osamostale); obezbeđivanje posebnih stipendija za decu bez roditeljskog staranja; pomoć u postupku osamostaljenja dece koja izlaze iz hraniteljskih porodica i podsticanje njihovog zapošljavanja. Nosioci aktivnosti treba da budu Opštinska uprava, Centar za socijalni rad, udruženja građana, LPA tim, Nacionalna služba za zapošljavanje, a izvori finansiranja budžet opštine, donatori, Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku i Izvršno veće Vojvodine. U LPA su predviđene aktivnosti i u cilju prevencije rizika odsustva roditeljskog staranja uvođenjem personalnog asistenta u porodice gde ne postoji model odgovornog roditeljstva. Nosioci aktivnosti će biti Centar za socijalni rad, udruženja građana i LPA tim, a izvori finansiranja budžet opštine, donatori, Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu politiku i Izvršno veće Vojvodine.

PROGRAMI ZA ĐAKE U ŠKOLI „BRATSTVO“

Dodatna edukacija

U Lokalnom planu akcije (LPA) za decu opštine Bečej predviđene su aktivnosti koje se odnose na decu koja pohađaju Školu za osnovno i srednje obrazovanje „Bratstvo“. Marija Lučev, defektološkinja u školi „Bratstvo“ rekla je da su deca iz ove škole obuhvaćena u više segmenata LPA, u okviru dela LPA u kojem je predviđeno smanjenje siromaštva dece i u delu za decu sa posebnim potrebama. „Pri izradi Lokalnog plana akcije za decu smo vodili računa o tome da je veliki procenat naše dece (koja pohađaju školu „Bratstvo“) baš u stanju socijalne ugroženosti, pa smo osmislili programe za edukaciju te dece i to naročito u završnim razredima osnovnog obrazovanja i u srednjem obrazovanju zato što će to biti budući roditelji. Jako nam je važno da se ne ponavlja taj lanac siromaštva i zato želimo da što više i bolje pripremimo naše završne učenike za život, pošto oni kući, nažalost, nemaju od koga da dobiju informacije o prvim koracima u roditeljstvu, o ishrani, odevanju, stanoivanju kako bi pripremljeni ušli u bračne zajednice i prihvatili odgovornosti roditeljstva. Zato smo u LPA planirali tečaj iz domaćinstva (to je u školi „Bratstvo“ rađeno ranijih godina). Već smo preduzeli prve korake, tako da je to u fazi izrade. Čim dobijemo prva sredstva, počinjemo realizaciju obuke, tu bismo obuhvatili dvadesetoro naših učenika oba pola“, rekla je Lučev.

Pored toga, što se tiče dela LPA koji

Zaštita dece

U cilju zaštite dece od zlostavljanja i zanemarivanja predviđa se uspostavljanje međuresorske saradnje za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja. Za to treba formirati tim za rad i podršku deci sa poremećajima u ponašanju, kreirati programe za aktivno učešće i rad institucija u radu nadzornog organa starateljstva, realizovati program „Kuća na pola puta“... Nosioci aktivnosti su Centar za socijalni rad, bečejska policija, opštinski sud, LPA tim, udruženja građana, Skupština Republike Srbije. Finansijska sredstva treba da obezbedi budžet opštine i Izvršno veće AP Vojvodine.

Sudbina planova

„Beg“ iz ukletog i višestrukog kruga višegeneracijskog siromaštva je moguć ukoliko deca - bez obzira na pol, nacionalnost, imovinsko stanje porodice - imaju mogućnost da se školuju, ako im je dostupna zdravstvena zaštita, ako su uključeni u sve segmente društvenog života, ako nisu zlostavljani i zanemareni.

Posao i obaveza uslovno rečeno jačih je da deci omoguće taj „beg“ i da omoguće pravo na snove.

K.D.F.

se odnosi na smanjenje siromaštva, u planu je održavanje kreativnih radionica. Prihodi od prodaje ručnih radova bili bi namenjeni najugroženijoj deci.

Ranije je u školi „Bratstvo“ bilo i toplog obroka za đake, međutim toga sada nema zbog ograničenih sredstava. „Nadamo se da će sledeće ili za dve-tri godine biti mogućnosti i za to. Ranije je naša škola imala 25 toplih obroka, što smo realizovali u školi „Sever Đurkić“. Računamo da, ako zaživi LPA, bude i toga, jer ima jako puno siromašne dece kojima je to jedini kuvani obrok tokom dana. Imala sam prilike tokom svog radnoga veka da puno odlazim u kuće naših đaka i još uvek imamo dete koje čuči i sa zemljanog poda jede to malo supice. Jako je važno da deca nauče kulturu ishrane“, rekla je Lučev.

U LPA su za ovu godinu planirana sredstva za dodatnu edukaciju siromašne dece, među kojima ima dosta dece koja su deca bivših učenika škole „Bratstvo“.

„Ako je dete i siromašno i mentalno nedovoljno razvijeno onda, ako se to ne podrži, ne možemo očekivati da se situacija preko noći promeni, ali uz našu pomoć deca naših bivših učenika dobijaju dodatnu edukaciju. Ove godine su izdvojena sredstva za dodatnu edukaciju siromašne dece među kojima ima i dosta dece naših bivših učenika sa kojima već radimo“, rekla je Marija Lučev, defektološkinja u školi „Bratstvo“.

K.D.F.

INTERVJU SA RADOVANOM VUJOVIĆEM, DIREKTOROM ŠKOLE „BRATSTVO“

Nama ne treba nijedno dete koje ima šansu za napredak

Školu za osnovno i srednje obrazovanje „Bratstvo“ u školskoj 2007/2008. godini pohađalo je 197 učenika. Od toga 160 učenika je u sistemu osnovnog i 37 srednjeg obrazovanja ili osposobljavanja za rad.

Direktor škole Radovan Vujović objasnio je kako deca dospevaju u školu „Bratstvo“ koju pohađaju deca sa posebnim potrebama (mentalni deficit). Objašnjenje je neophodno jer je u ranijem periodu bilo dosta nagađanja i ocena o tome da deca dospevaju u ovu školu na čudan način (jer roditelji tako žele), da je nesrazmerno velik broj dece mađarske nacionalnosti u odnosu na broj dece srpske nacionalnosti.

- Što se tiče dolaska u našu školu, svako dete ima nalaz i mišljenje pokrajinske komisije pri Domu za mentalno zdravlje iz Novog Sada. Nijedno dete koje nema mentalni deficit nije uključeno u našu školu. To je zagarantovano. Nekada su u ovu školu dolazili i granični slučajevi, međutim njima se sada daje šansa u tipičnim školama, u redovnim školama. Komisija na poziv tipične škole odlazi u određenu školu, članovi komisije timski obrađuju decu i posle toga Skupština opštine izdaje rešenje i upućuje dete na specijalnu nastavu. Tek kada dobijemo rešenje, saznamo u stvari koje je to dete. Onda se upoznajemo sa njim i počinjemo razgovor i uključenje u život i rad škole po posebnom programu. Mi ne poznajemo nijedno dete dok ono ne bude predloženo prvo od učitelja zbog neuspešne nastave i stručnog tima u određenim tipičnim školama, ili iz predškolske ustanove, gde je deficit očigledan, mada su tamo deca zajedno i potpuno inkluzivna sa svom ostalom decom ili na predlog doma zdravlja. Učenici kod nas iz tipične škole uglavnom dolaze tek u šesti razred, posle višegodišnjeg neuspešnog školovanja u tipičnoj školi, ponavljanja više razreda...

Školu „Bratstvo“ ne pohađaju samo deca iz opštine Bečej.

- Mi smo regionalna škola, pokrivamo potiski region i imamo učenike iz Sente, Ade, opštine Bečej, sa tim da uzimamo učenike iz Novog Bečeja i Srbobrana kojima je potreba da izučavaju nastavu na mađarskom jeziku. Mi smo jedina regionalna škola ovog profila sa nastavom i na mađarskom jeziku. Recimo iz Ade u šesti razred dobijamo dva kompletna odeljenja i zbog toga je kod nas odnos dece koja izučavaju nastavu na srpskom jeziku i nastavu na mađarskom jeziku takav. Deca dolaze kod nas, pogotovo u srednje obrazovanje jer im pružamo mogućnost da izučavaju zanat na svom maternjem jeziku. Od 197 učenika

61 prati nastavu na srpskom jeziku i 136 na mađarskom jeziku iz ovih razloga koje sam naveo. Pored toga, skoro svi učenici romske nacionalnosti prate nastavu na mađarskom jeziku, jer su tako roditelji odabrali, a imamo i učenike koji su iz dvonacionalnog braka i uglavnom prate nastavu na mađarskom nastavnom jeziku. To su jedini razlozi za „nesrazmeran“ broj. Ja znam da se sad u Bečeju postavljaju i ta pitanja, ali je ovo istina. Nama ne treba nijedno dete koje ima šansu za napredak i za sigurniji boravak u odeljenju u tipičnoj školi. Mislim da bi lokalna zajednica i društvo uopšte, morali da stvore određene uslove ovoj deci da im poboljšaju uslove i boravak i mogućnosti za jače stručno osposobljavanje ili rehabilitaciju. Iritiran sam jer smo škola koja jako štiti ovu decu. Mislim da je neukusno baviti se decom u političke svrhe.

Da li postoji mogućnost da postoji dete koje nije testirano od strane pokrajinske komisije pre upućivanja u školu „Bratstvo“, već roditelj želi da ga upiše u ovu školu?

- Odgovorno tvrdim da ne postoji u ovoj školi nijedno dete, a da nema potrebe za ovim programom koji imamo. Svako dete ima neki mentalni deficit u blažoj ili težoj formi. Predsednik te pokrajinske komisije je Karolj Fendrik koji je defektolog i koji perfektno govori mađarski. U vezi sa testiranjem dece moram reći da ih obrađuje sedmoro ljudi, članovi komisije, a rešenje se donosi samo ako je njihovo mišljenje identično.

Da li komisija testira decu i na srpskom i na mađarskom jeziku, zavisno od maternjeg jezika deteta?

- Da.

Deca koja pohađaju školu „Bratstvo“ uglavnom su iz siromašnih porodica. Da li postoji mogućnost da se u školu „Bratstvo“ upućuju i deca koja nemaju mentalni deficit, već samo nisu socijalizovana? U vezi sa tim, ima li slučajeva da se deca koja su započela školu „Bratstvo“ nakon izvesnog vremena upute u takozvane tipične škole, jer se ispostavi da je problem bio upravo da dete nije bilo socijalizovano?

- Velika većina dece koja su kod nas kategorisana i pohađaju ovu školu su učenici naših bivših učenika. Najveći razlog mentalnog deficita je genetika. Istina, 80 posto naših učenika su korisnici socijalne zaštite ili pomoći i sigurno je i siromaštvo jedan od razloga da dete ima problema u svom mentalnom i psihičkom razvoju, tako da nije isključen ni taj momenat kao što postoje drugi razlozi, dob roditelja, genetika

najviše i neke druge prilike koje utiču na to da dete zaostaje u razvoju. Mi se jako radujemo kada naši stručnjaci primete da je neko dete iznad mogućnosti koje mi pružamo i takvo dete vraćamo u tipičnu školu. Veliki problem u našem radu su u stvari roditelji. Ima porodica da čovek ne poveruje u kojim uslovima živi dete, ali smo tu nemoćni. Dete je sigurno za našu školu, ali da li bi možda u nekoj drugoj sredini uspeo da se rehabilituje i da prati nastavu u tipičnoj školi, to ne znam.

Kako je moguće i da li je moguće izaći iz tog začaranog kruga siromaštva? Deca završe osnovnu i srednju školu „Bratstvo“ i šta onda?

- Imamo divnih iskustava da su ta deca potpuno socijalizovana, da su uključena u život. Vi te ljude srećete na ulici. Nekada je to postojalo, a nadam se da će ponovo postojati, svaka radna organizacija je bila u obavezi da primi jedno invalidno lice ili dete koje ima problem u razvoju. I mi smo ovde u Bečeju napravili jedan divan dogovor: sa Komunalcem godinama traje saradnja, naša deca su na praktičnom radu tamo i pokazali su se kao vredni mladići i devojke koji hoće da rade. Kruna našeg rada je kada se osoba, koja je pohađala našu školu, zaposli. Naša deca, pogotovo sa strane, dolaze iz poljoprivrednih sredina imamo više obrazovnih profila iz poljoprivrede, gde oni nauče taj rad i vraćaju se u svoju sredinu sa znanjem iz zemljoradnje. Imamo i frizere, ove godine smo uspeali da imamo sopstveni frizerski salon. Želimo da uvedemo i novi obrazovni profil pripremača hrane. To su neki obrazovni profili gde naša deca mogu puno toga naučiti, da se osamostale i da žive od svog rada, naravno uz podršku društva, i uz obavezu za pošiljanja. K.D.F.

Oni su niko

Nevidljiva deca su ona koja nisu upisana u matične knjige. Imamo saznanja da postoje takva deca, jer postoje i kod nas učenici koji nisu zavedeni u matičnu knjigu rođenih i ima dece koja ne pohađaju školu uopšte, ali mi o njima nemamo evidenciju. Zato je potrebno da se izradi socijalna karta siromašne dece, jer na osnovu toga možemo planirati neke aktivnosti. Oko 350-400 dece se rodi godišnje u opštini, tu ima oko 30-40 novorođenih beba koje iziskuju socijalno praćenje od početka zbog socijalne ugroženosti ili zbog bilo kakve ometenosti roditelja“, rekao je Radovan Vujović.

ŽIVOT ROMA U BEČEJU

Devojčice-žene bez prava

Angela Slavnić je koordinatorka pre nekoliko meseci osnovane kancelarije za romska pitanja u opštini Bečeju. Cilj kancelarije je pružanje pomoći romskoj populaciji. Međutim, pre nego što se uspostavi bilo kakva pomoć potrebno je znati koliko ima romskih porodica, gde i u kakvim okolnostima žive, imaju li mogućnost za zdravstvenu zaštitu i za obrazovanje...

Slavnić je iznela podatke o broju dece romske nacionalnosti u osnovnim i sred-

građani romske nacionalnosti, ali to ne odgovara realnom stanju. Po nezvaničnim podacima romskih udruženja broj Roma u opštini Bečeju je najmanje 2.000.

Stanovanje Roma

U opštini Bečeju postoje mahale (romska naselja). Sa tim u vezi se stvorila interesantna situacija kada je za Lokalni plan akcije za decu vršeno anketiranje domaćinstava po slučajnim uzorcima. Među

ka nema nikakvu dokumentaciju, živi u nevenčanoj zajednici, te se ni deca ne prijavljuju. U najvećem broju slučajeva kosovski Romi nemaju dokumentaciju, naravno ima i domicilnog stanovništva bez dokumenata za identifikaciju, ali u manjem broju.

Ohrabruje podatak da se u Srbiji sprovodi projekat za uvođenje romskih građana (i dece i odraslih) u matičnu knjigu rođenih, a po najavama i Bečeju će biti uključen u ovaj projekat.

Najveći problemi Roma su siromaštvo (ne postoje podaci o tome koliko građana romske nacionalnosti ima zaposlenje, ali se zna da uglavnom rade sezonske poslove, a veliki broj njih živi od socijalne pomoći), nevidljivost, zdravstvena zaštita i obrazovanje, kazala je Slavnić.

Smanjenje siromaštva i obrazovanje

Za smanjenje siromaštva je potrebno vreme. Na teritoriji Srbije upravo se realizuje projekat za kupovinu kuća i za započinjanje sopstvenog biznisa. Na teritoriji Srbije do sada je ukupno 600 romskih porodica započelo sopstveni biznis, a u Bečeju je za projekat konkurisalo ukupno 16 porodica. Rezultati konkursa se očekuju u septembru. Angela Slavnić misli da siromaštvo Roma može da se smanji jedino ovakvim projektima i obrazovanjem romskog stanovništva.

Što se tiče obrazovanja, po njenom mišljenju u Bečeju je potrebno izraditi strategiju za povećanje broja Roma u školama. Problem je što najveći broj roditelja ne može da obezbedi uslove za obrazovanje svoje dece, ali na tom polju ima pozitivnih promena. Pre tri godine u Novom Sadu fakultet je započelo svega 10 Roma, a ove godine njihov broj je porastao, fakultet pohađa više od stotinu mladih romske nacionalnosti. To je omogućeno stipendiranjem.

Trgovina decom

Tradicija kod Roma je ugovorena udaja, odnosno prodaja devojčica - one se udaju kada napune 13-14 godina, retko se dešava da ima neudate devojke romske nacionalnosti koja ima 18 godina. Devojčice upravo zbog toga u malom procentu završe osnovnu školu, eventualno niže razrede.

Zna se za bečejske slučajeve prodaje deteta i ugovorenih brakova. U toku je sudski spor u vezi sa udajom/prodajom maloletne devojčice koja je udata/prodata za 9.000 dolara. Ona je vraćena kući kod roditelja, a novac od „prodaje“ se traži nazad u okviru sudskog spora.

Po rečima Angele Slavnić, slučajeva

FOTO: V. Filipčević

Romsko naselje u Bečeju

njim školama u Bečeju u školskoj 2007/2008. godini: u Bačkom Gradištu po popisu ima 39 učenika koji su se izjasnili kao Romi, u školi „Bratstvo“ (osnovna i srednja) 18, u školi „Šamu Mihali“ u Bečeju 15, a u Bačkom Petrovom Selu 12, u školi „Sever Đurkić“ 5, u školi „Zdravko Gložanski“ 11, u školi „Petefi Šandor“ bilo je 11, ali sada ih ima 9.

Što se tiče srednjih škola, Gimnaziju pohađaju dve učenice romske nacionalnosti, u Tehničkoj školi ima devetoro učenika, a u Ekonomsko-trgovinskoj školi desetoro. Prošle godine je pokrenuto i stipendiranje romskih učenika za srednjoškolce koji pohađaju četvorogodišnju školu uz mentorsku pomoć. Ima dobrih rezultata, učenik Tehničke škole se recimo upisao na fakultet. Iz Ekonomske škole ima ih više koji završavaju treći razred i takođe se školuju dalje. I svršeni osnovci su polagali prijemne ispite za srednje škole uz pomoć Asocijacije romskih studenata.

Angela Slavnić ne raspolaže podacima o obrazovanju Roma u predškolskoj ustanovi. Takođe nema tačnih podataka o broju romskih porodica u opštini Bečeju. U opštini Bečeju 468 osoba se izjasnilo da su

500 ispitanika, slučajnih uzoraka, nije bilo niti jedne romske porodice, što govori o tome da Romi žive uglavnom u mahalama.

Po rečima Angele Slavnić romska naselja postoje u Bačkom Gradištu (3), u Bačkom Petrovom Selu (2), a u Bečeju (3), na Vašarištu, u Putriji i u Novom Selu. Veće mahale su u Bačkom Gradištu.

Indikativno je da u romskim naseljima nije izgrađena sva infrastruktura. Nedostaje ili voda ili struja ili kanalizacija.

Romi žive u malim kućama koje nisu izgrađene od tvrdog materijala. Njihovi najveći problemi su nedostatak mesta (kuće) za stanovanje, nedostatak vode, kanalizacije i struje, kao i asfaltnog puta. U Putriji je recimo nedavno asfaltiran put, ali tri romske porodice koje žive tamo nemaju tekuću vodu.

Zdravstvena zaštita i nevidljiva deca

Po kazivanju koordinatorka za romska pitanja u opštini Bečeju ima takozvane nevidljive dece naročito u romskim porodicama. Pre nekoliko nedelja je u Bečeju rođeno dete u porodici Roma sa Kosova, maj-

prodaje deteta ima sve manje i u poslednjim godinama upravo pomenuti slučaj je jedini. Po njenim rečima za te stvari znaju nadležni organi države i oni bi to trebalo da rešavaju, međutim ne rešavaju. Sami akteri ove slučajeve ne prijavljuju.

Ako korak po korak i izumire tradicija prodaje mlade, ne izumire tradicija ugovorenih brakova kod Roma. Ugovoreni brakovi između maloletnika se održavaju po romskim običajima, o tome nema traga kod matičara. Neka deca imaju i više brakova.

Devojčice se udaju kada imaju 13-14 godina. Tada automatski napuštaju školu i uglavnom im nije dozvoljeno da rade. Mladi muž ide sa svojim ocem da radi, a mlada žena ostaje sa svekrvom u kući. Daka, maloletnice žive seksualni život sa svojim „ugovorenim“ muževima, rađaju decu, a često su izložene i nasilju u porodici. Nasilje se u najvećem broju slučajeva ne prijavljuje nadležnim organima države. U slučaju da se devojčica žali svojim roditeljima, izbija skandal između dve porodice, ali novopečene mlade se retko bune, jer ih od malih nogu pripremaju za takav život, kaže se da im je to sudbina.

Te devojčice ne raspolažu nikakvim ljudskim pravima. Ova situacija mogla bi da se promeni edukacijom o pravima žena, kazala je koordinatorka za romska pitanja u opštini Bečej, Angela Slavnić. **K.D.F.**

OBRAZOVANJE

Konkursi

U Ekonomsko-trgovinskoj školi u Bečeju održana je konferencija za novinare o projektu uključivanja romske dece u obrazovanje i o njihovom stipendiranju. Projekat stipendiranja daka romske nacionalnosti se prvi put sprovodi u Bečeju, u Ekonomsko-trgovinskoj školi, a od septembra se ponovo raspisuje konkurs.

Nosilac projekta stipendiranja romskih učenika i studenata u Vojvodini je Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu u saradnji sa Udruženjem romskih studenata i Savetom za integraciju Roma. Trenutno stipendije dobija 355 učenika. Imaju 98 mentora koji rade sa romskim učenicima, a postoji tim za monitoring i evaluaciju. Postoji određeni kriterijum za dobijanje stipendija. Svi učenici koji su upisali četvorogodišnji smer su dobili stipendije. Za one koji su na trogodišnjem smeru, Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova u saradnji sa Udruženjem romskih studenata je napravio kriterijume po kojima su prvenstvo imali učenici na smerovima za zanimanja koja su aktualna na tržištu rada i u obzir se uzimao i prosek uspeha. Deca koja dobiju

stipendiju moraju da postignu određen uspeh i redovno da pohađaju nastavu, a ukoliko rezultati izostanu, stipendija se zamrzava dok se ne popravi uspeh, kada im se stipendija isplaćuje retroaktivno. Stipendije za srednjoškole dodeljuje Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu u iznosu od 48 evra mesečno, a za više škole i fakultete dodeljuje Ministarstvo prosvete o čemu odlučuje konkursna komisija. Za upis romskih učenika u više škole i na fakultete, važno je da izađu na prijemni ispit i da ga polože. Preko afirmativnih mera se upisuju na željeni smer i dobijaju od države stipendiju u iznosu od 5.100 dinara, studentski dom i imaju priliku da u Roma education fund (REF) konkurišu za stipendije koje su od 500 do 1.000 dolara. Međutim, procedura za stipendije u REF-u je komplikovana i uglavnom se podržavaju društvene nauke.

Postoji tu međutim i jedan problem, da deca romske nacionalnosti u svom prijavnom listu uglavnom se izjašnjavaju kao Srbi, Mađari, Rumuni, u zavisnosti od većinskog stanovništva u zajednici u kojoj žive. **L.J.M.**

KORIŠĆENJE PODSTICAJNIH SREDSTAVA

Nepovratna pomoć

Jedan od mogućnosti za smanjenje siromaštva ugroženih kategorija stanovništva jeste i pomoć države. Zato je nedavno raspisan konkurs za korišćenje podsticajnih sredstava za razvoj sela kroz specifičan program podrške razvoju romske zajednice, socijalno ugroženih, raseljenih i izbeglih lica za ovu godinu. U opštini Bečej na ovaj konkurs se prijavilo 16 porodica.

Oni koji budu uspeali da prođu na konkursu, dobiće nepovratnu pomoć u iznosu do 10.000 evra za kupovinu kuće i okućnice, a kasnije i početak privatnog biznisa (poljoprivrede, stočarstvo).

Prema rečima Angele Slavnić, koordinatorka za romska pitanja u opštini Bečej, od 16 porodica preko opštine Bečej konkurisalo je 11 (6 romskih i 5 porodica koja su izbegla ili su socijalno ugrože-

na), dok je 5 porodica (4 romske) konkurisalo preko udruženja Roma „Boža Nikolić“ iz Bač-kog Gradišta.

„Cilj ovog konkursa je da romske porodice i socijalno ugrožena lica dobiju šansu da svojim radom stvore sebi egzistenciju i da ostanu na selu. Oni koji dobiju sredstva neće dobiti novac na ruke nego će pare biti prebačene prodavcu kada se potpiše ugovor. Ministarstvo zadržava pravo provere u roku od pet godina, ljudi će kontrolisati da li se oni koji su dobili sredstva bave onim što su naveli u projektu. Takođe u roku od pet godina dobitnici podsticajnih sredstava neće moći da otuđe kuću i okućnicu“, objasnila je Slavnić.

Za sada se ne zna sudbina prijavljenih na ovaj konkurs, jer se rezultati očekuju tek u septembru mesecu.

S. Malešev

POVREDA PRAVA ROMA

Kategorizacija

„Najveći broj Roma u Srbiji živi u privredno najnerazvijenijim opštinama, nastanjeni uglavnom u posebnim naseljima na periferiji gradova i sela, uz malo kontakata sa ostalim stanovništvom. Romi u ovim naseljima govore maternjim jezikom, zbog čega njihova deca nemaju prilike da upoznaju drugi jezik.“

Zakon o osnovnim školama, za decu predškolskog uzrasta, predviđa mogućnost organizovanja pripreme nastave za sticanje elementarnog znanja iz srpskog jezika. U praksi se ovo retko sprovodi. Usled ovih okolnosti romska deca polaze u školu bez ikakvog ili bez dovoljnog znanja jezika na kojem se izvodi nastava.

Zbog različite kulture i nepoznavanja srpskog jezika veliki broj romske dece, psihički normalne, pokazuju slabe rezultate na testu za kategorizaciju koji nije njima prilagođen, pa dospevaju u specijalna odeljenja ili škole za decu lako

mentalno zaostalu u razvoju.

Mišljenje o mentalnoj zaostalosti daje lekarska komisija, nepoznavajući romsku kulturu i često opterećena predrasudama pogrešno kategoriše romsku decu kao mentalno zaostalu. Rešenje kojim se određuje stepen ometenosti u razvoju donosi opštinska uprava na os-novu mišljenja lekarske komisije za pregled dece ometene u razvoju. Protiv ovog rešenja roditelj može da uputi žalbu nadležnom ministarstvu. U mnogim slučajevima Romi ne žele da prihvate specijalno obrazovanje za njihovu decu ali se i ne žale na rešenje opštinske uprave zbog nepoznavanja svojih prava. U velikom broju slučajeva psiholozi objašnjavaju Romima da je za njihovu decu bolja specijalna škola zbog pogodnosti koje ona pruža kao što je besplatna školski pribor ili besplatna užina.“

(Odlomak je iz rada Petra Antića: Povrede prava Roma u Srbiji, Centar za prava manjina, Beograd, 2001.)